

BİÇİMSEL DİLLER VE OTOMATA TEORİSİ

Biçimsel Diller ve Otomata Teorisi

6. Hafta

DR. ÖĞR. ÜYESİ. HÜSEYİN VURAL

Ders İzlenesi

- Düzenli Diller(Regular Languages)
- Düzenli İfadeler(Regular expressions)

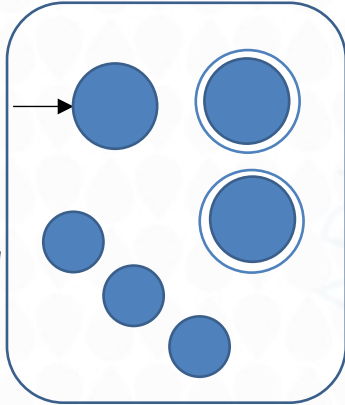
Düzenli Diller

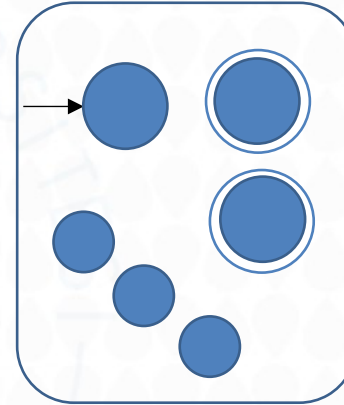
- Belirli bir düzenli dil sınıfı belirli işlemler uygulandığında yine aynı sınıf içinde kalmaktadır
- Bu işlemlerden bazıları union(birleşim), concatenation(ard arda sıralanma) ve kleene star(yıldız) işlemleridir

Düzenli Dillerde Birleşim

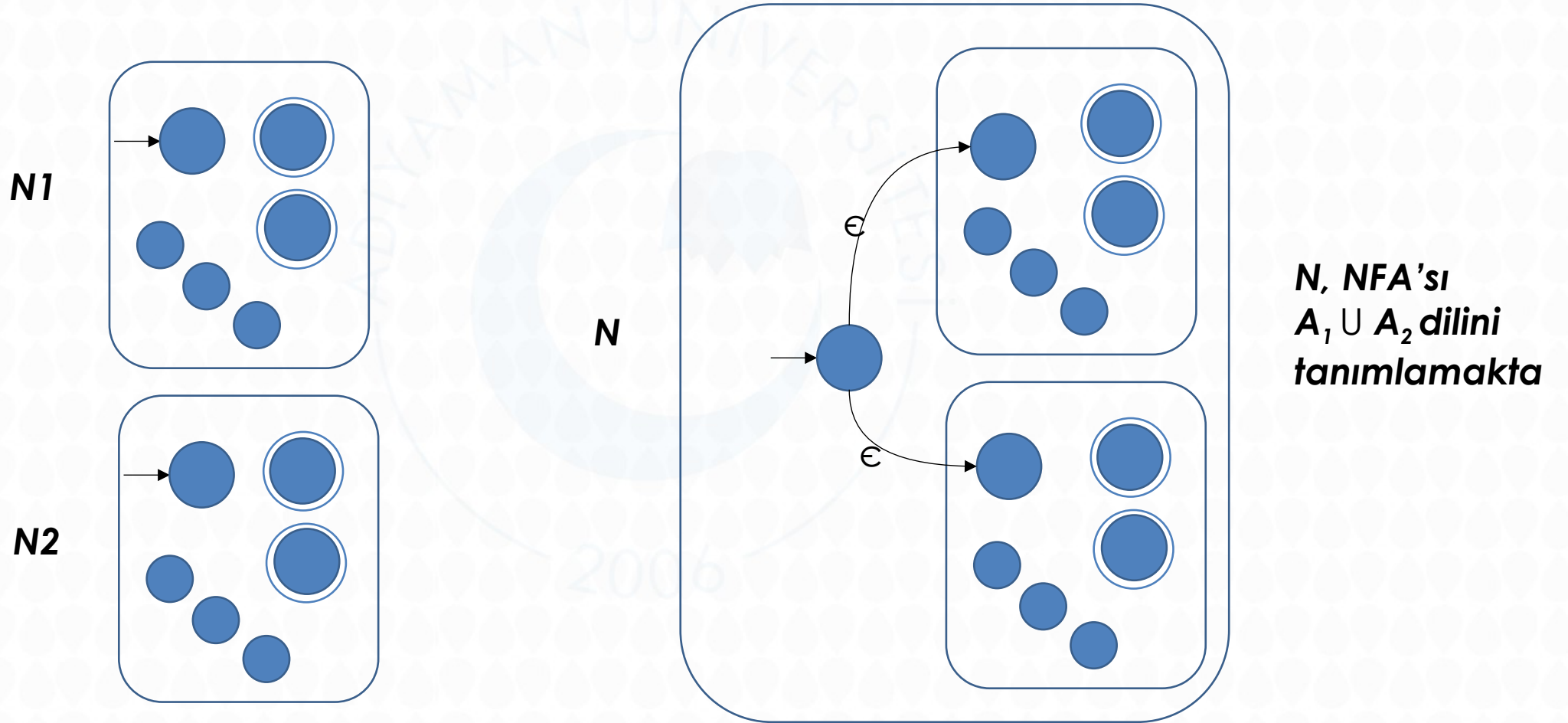
***N1 NFA'sı
 A_1 dilini
tanımlamakta***

***N2 NFA'sı
 A_2 dilini
tanımlamakta***

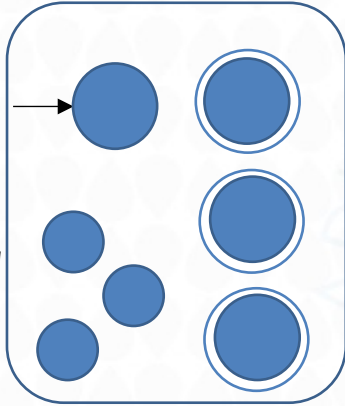

Düzenli Dillerde Birleşim

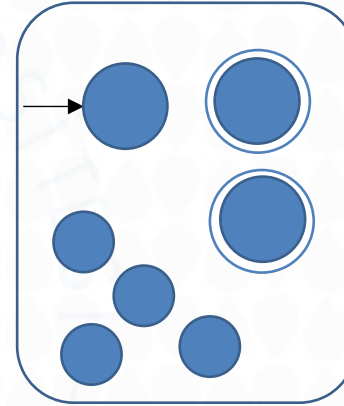

Düzenli Dillerde Sıralama

***N1 NFA'sı
 A_1 dilini
tanımlamakta***

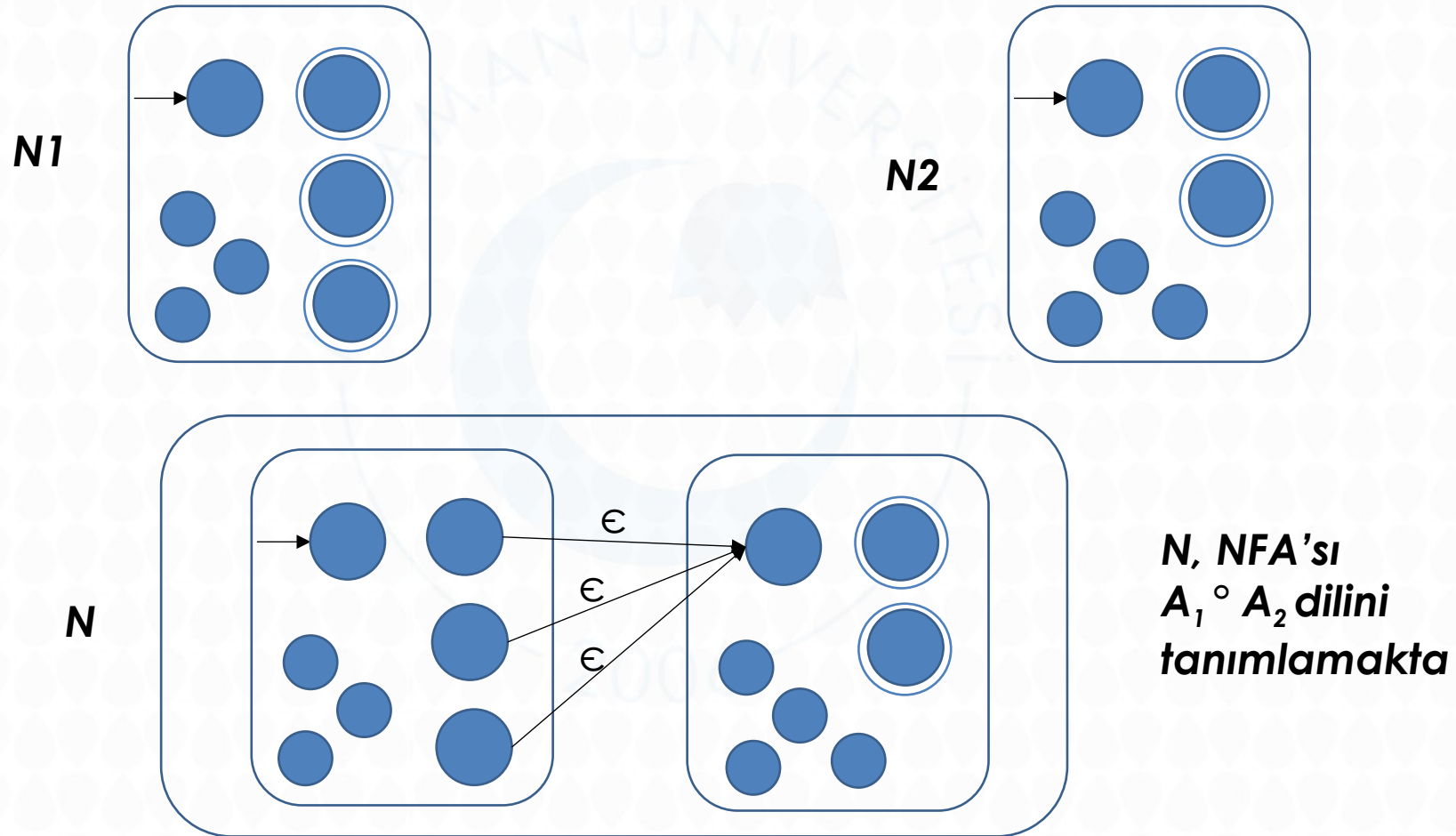

***N2 NFA'sı
 A_2 dilini
tanımlamakta***

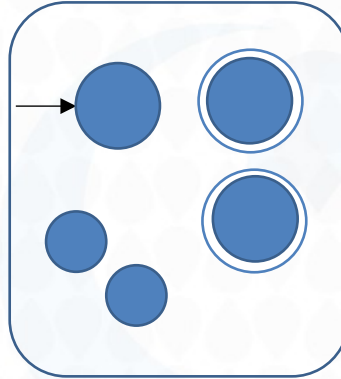

Düzenli Dillerde Sıralama

Düzenli Dillerde Yıldız

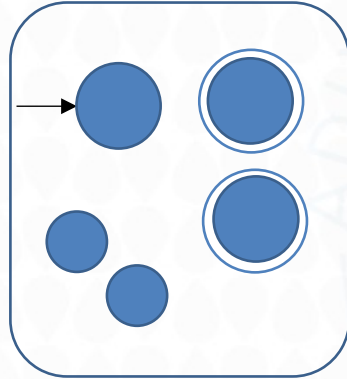
***N1 NFA'sı
A dilini
tanımlamakta***

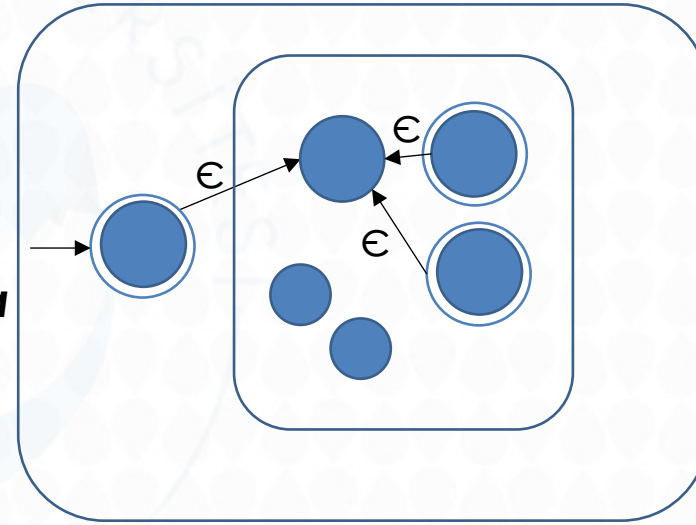

Düzenli Dillerde Yıldız

N1

***N, NFA'sı
A* dilini
tanımlamakta***

Düzenli İfadeler

- Matematik'te $+$ ve $\times$ gibi operatörleri kullanarak $(5+3)\times 4$ gibi matematiksel ifadeler tanımlayabiliriz.
- Benzer şekilde, bu operatörleri kullanarak dilleri tanımlayan düzenli ifadeler de tanımlayabiliriz.
  - Ör: $(0 \cup 1)^*$
- Üstteki matematiksel ifadenin sonucu 32'dir. Altta ki düzenli ifadenin sonucuda bir dildir.

Düzenli İfadeler

- $(0 \cup 1)0^*$
- Bu örnekte ki ifadenin tanımladığı dil; 0 veya 1 ile başlayan ve sonsuz 0 içerebilecek bir dildir.
- $(0 \cup 1)0^*$ ifadesinde concatenation kullanılmıştır.
- $(0 \cup 1)0^* = (0 \cup 1) \circ 0^*$

Düzenli İfadeler

- Matematik'te parantez en öncelikli işlemdir daha sonra çarpma daha sonrasında toplama operatörü önceliklidir.
- Düzenli ifadelerde ise en öncelikli operatör $*$ (star)'dır. Daha sonra concatenation daha sonrasında birleştirme operatörü gelmektedir.
- Bir ifadenin **düzeli ifade olarak** kabul edilebilmesi için belli şartlar taşınması gerekmektedir.

Düzenli İfadeler

- **1.** Bir alfabedeki (Σ) bir a sembolü düzenli ifadedir,
- **2.** ϵ , boş bir string (null) içerebilir
- **3.** $\emptyset$, düzenli ifade boş küme dili içerebilir
- **4.** $R_1 \cup R_2$ ifadesi de bir düzenli ifadedir
- **5.** $R_1 \circ R_2$ ifadesi de bir düzenli ifadedir
- **6.** (R_1^*) ifadesi de bir düzenli ifadedir

Düzenli İfadeler

- $\Sigma = \{0,1\}$, alfabetini göz önünde bulunduralım
- 0^*10^*
- $\Sigma^*1\Sigma^*$
- $\Sigma^*001\Sigma^*$
- $(01^+)^*$
- $(\Sigma\Sigma)^*$
- $(\Sigma\Sigma\Sigma)^*$
- $01 \cup 10 = \{01, 10\}$

Düzenli İfadeler

- $\Sigma = \{0, 1\}$, alfabetini göz önünde bulunduralım
- $0\Sigma^*0 \cup 1\Sigma^*1 \cup 0 \cup 1$
- $(0 \cup \epsilon)1^* = 01^* \cup 1^*$
- Bir dil eğer düzenli ifadeler tarafından tanımlanabiliyorsa o zaman düzenli dil olarak kabul edilebilir.

Düzenli İfadeler

- $\Sigma = \{0, 1\}$, alfabetini göz önünde bulunduralım
- 0^*10^* = sadece birtane 1 içerir
- $\Sigma^*1\Sigma^*$ = en az bir tane 1 içerir
- $\Sigma^*001\Sigma^*$ = 001 substringini mutlaka içerir
- $(01^+)^*$ = Her 0'dan sonra mutlaka 1 gelmelidir
- $(\Sigma\Sigma)^*$ = çift uzunluktaki stringleri içerir
- $(\Sigma\Sigma\Sigma)^*$ = 3 veya 3'ün katı uzunluktaki stringleri içerir
- $01 \cup 10 = \{01, 10\}$

Düzenli İfadeler

- $\Sigma = \{0, 1\}$, alfabetini göz önünde bulunduralım
- $0\Sigma^*0 \cup 1\Sigma^*1 \cup 0 \cup 1 = 0$ ile başlayıp 1 ile biten stringleri içerir
- $(0 \cup \epsilon)1^* = 01^* \cup 1^* = 0$ ile başlar ve sonsuz 1 içerebilir
- Bir dil eğer düzenli ifadeler tarafından tanımlanabiliyorsa o zaman düzenli dil olarak kabul edilebilir.

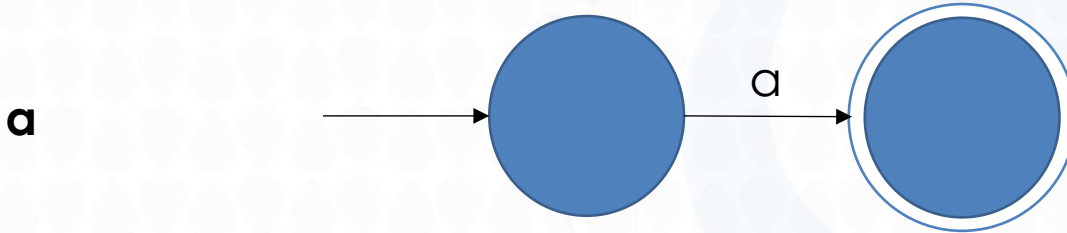
Düzenli İfadeler

- $(abua)^*$ düzenli ifadesi için NFA oluşturalım

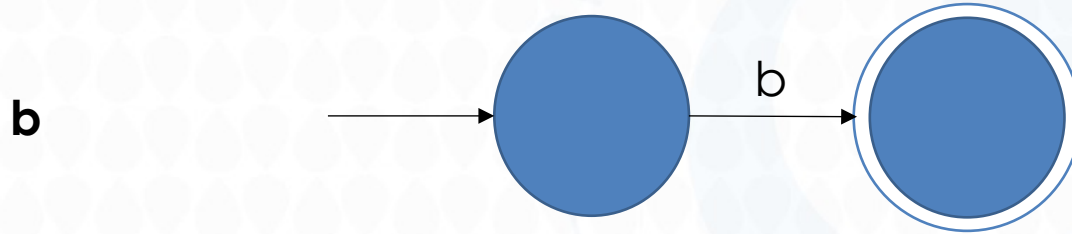
Düzenli İfadeler

- $(abua)^*$ düzenli ifadesi için NFA oluşturalım

Düzenli İfadeler

- $(abua)^*$ düzenli ifadesi için NFA oluşturalım

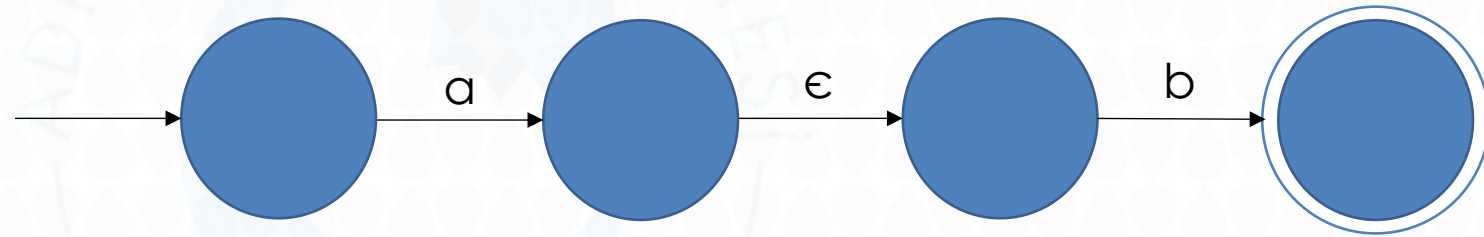

Düzenli İfadeler

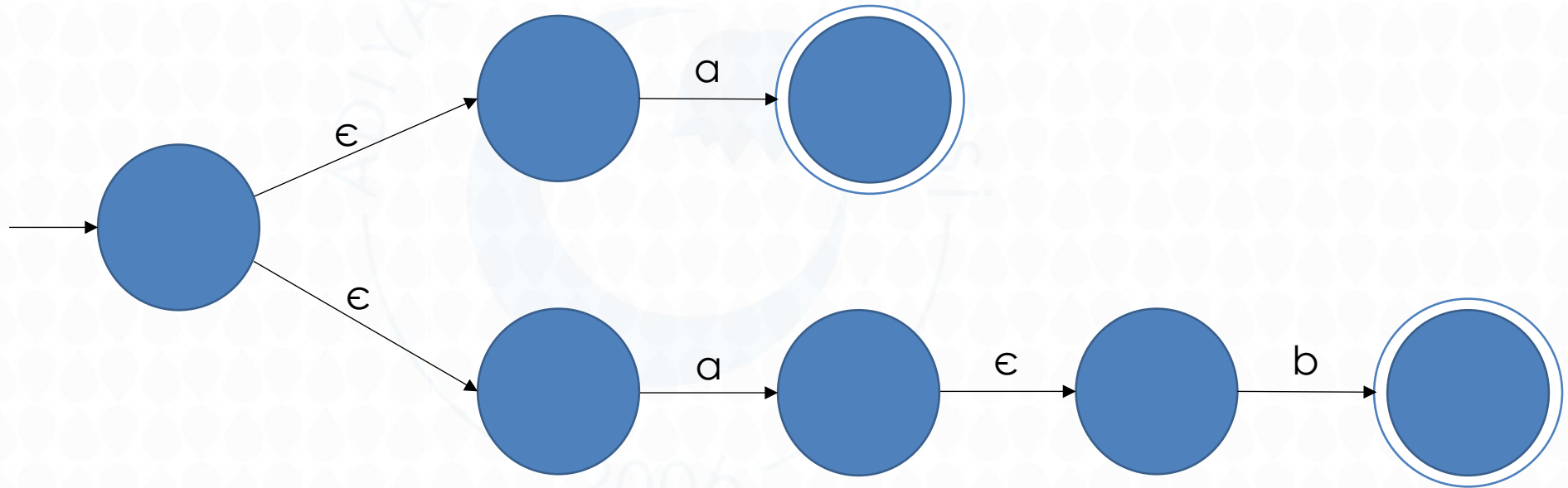
- $(abua)^*$ düzenli ifadesi için NFA oluşturalım

ab

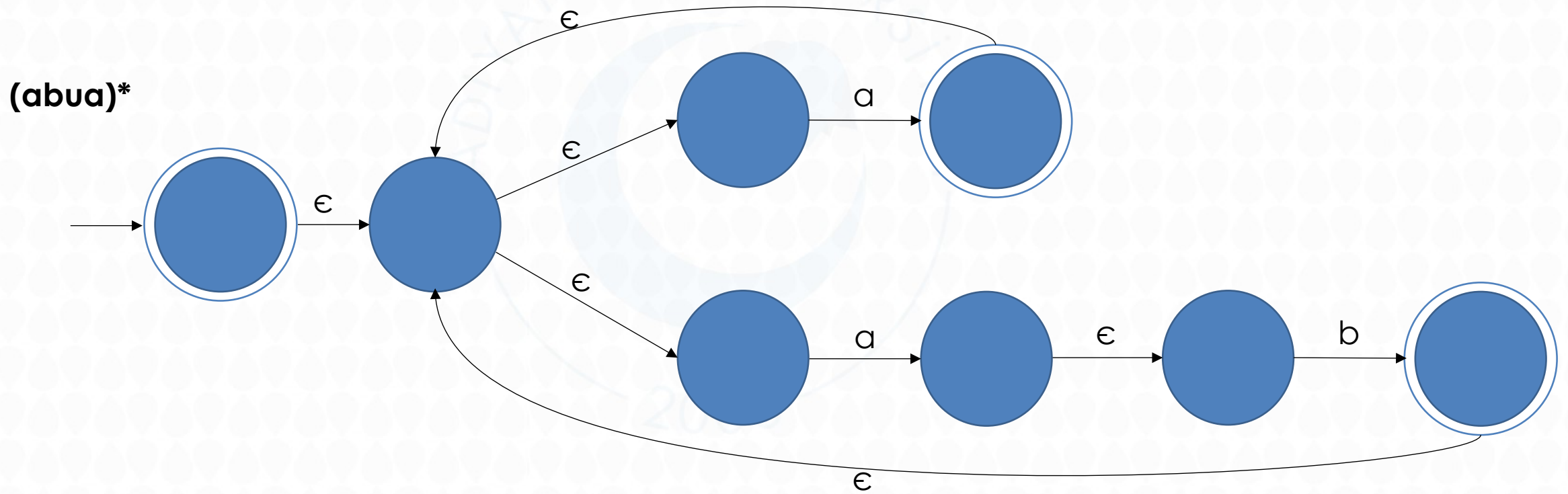
Düzenli İfadeler

- $(abua)^*$ düzenli ifadesi için NFA oluşturalım

Düzenli İfadeler

- $(abua)^*$ düzenli ifadesi için NFA oluşturalım

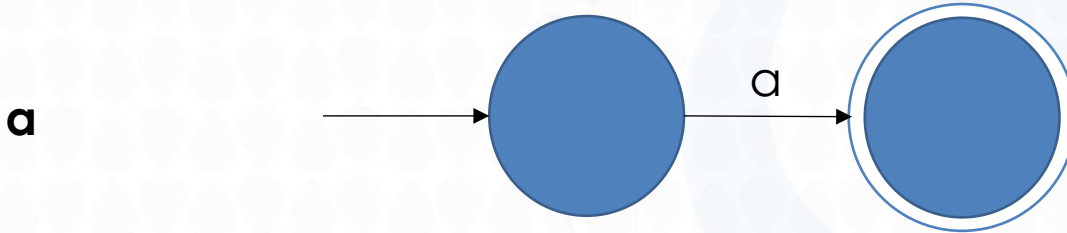
Düzenli İfadeler

- $(aub)^*aba$ düzenli ifadesi için NFA oluşturalım

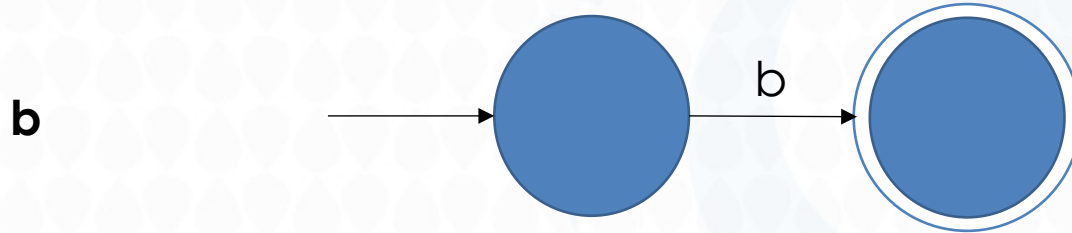
Düzenli İfadeler

- $(aub)^*aba$ düzenli ifadesi için NFA oluşturalım

Düzenli İfadeler

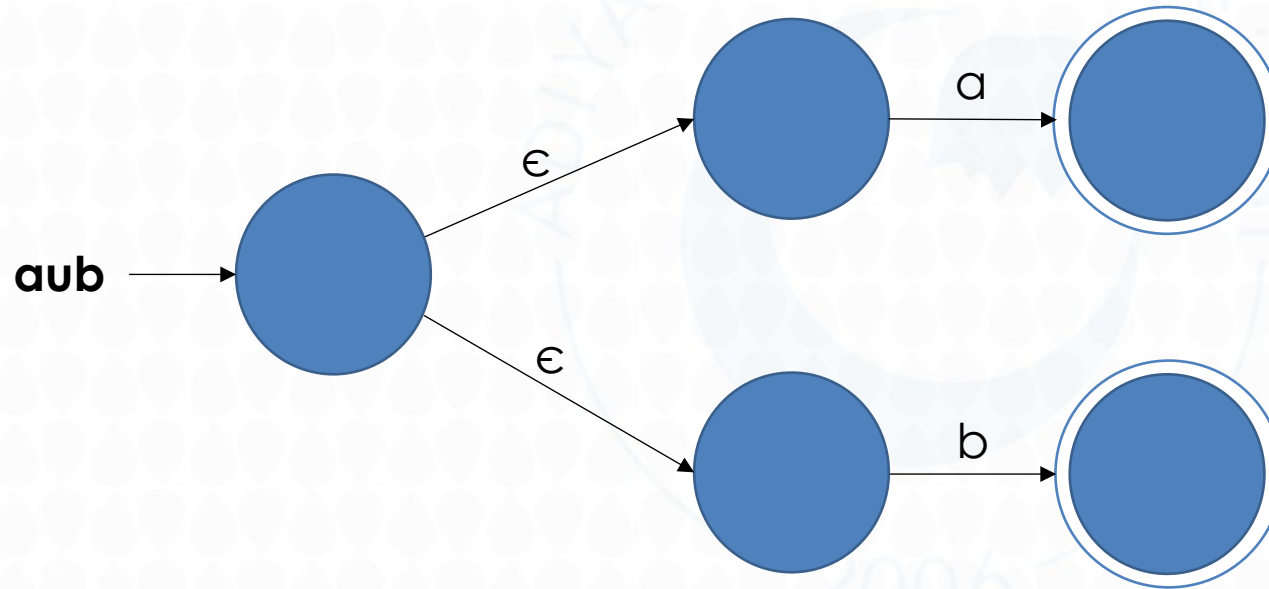
- $(aub)^*aba$ düzenli ifadesi için NFA oluşturalım

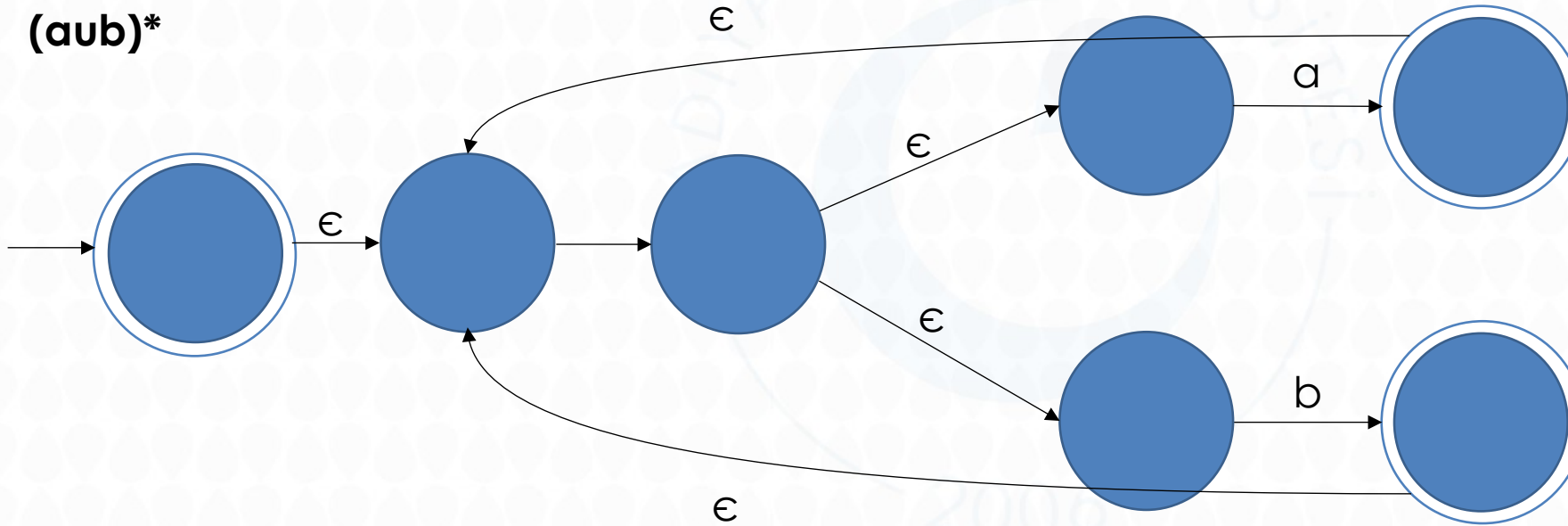
Düzenli İfadeler

- $(aub)^*aba$ düzenli ifadesi için NFA oluşturalım

Düzenli İfadeler

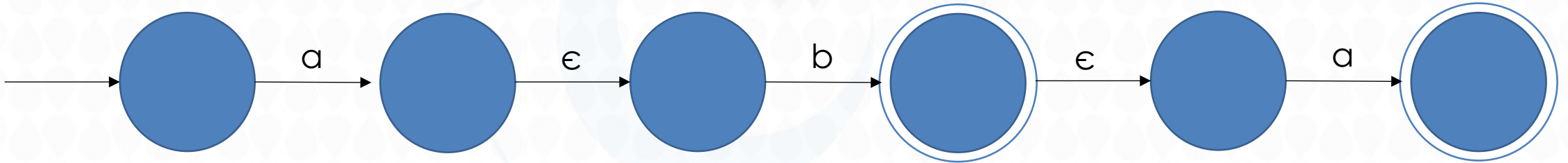
- $(aub)^*aba$ düzenli ifadesi için NFA oluşturalım

Düzenli İfadeler

- $(aub)^*aba$ düzenli ifadesi için NFA oluşturalım

aba

Düzenli İfadeler

$(a|b)^*aba$

